

Одеса:

Фенікс,

2009.

С. 352–353.

2. Дубенська О. Е-commerce в Україні: розвиток попри кризу. *Економічна правда*. URL:

<https://www.epravda.com.ua/publications/2015/10/27/564857/>

3. Моліцкі М. 5 найбільш важливих напрямків у е-commerce у 2017. *Gemius Global*. URL: <http://www.gemius.com.ua/e-commerce-novosti/cee-5-samyx-vazhnyxnapravljenij-e-commerce-v-2017.html/>

4. Goncharenko, V., Spasova, E., & Kalitenko, O. (2019). Protection of civil rights and legal interests in Ukraine. *Amazonia Investiga*. 8(22). P. 135-140.
Науковий керівник: канд.юрид.наук, доцент Спасова К. І.

Олійник Олена Степанівна

здобувач освіти ступеня другого (магістерського) рівня,
освітня програма «Педагогіка середньої освіти»

КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ОСОБИСТІСНА ЯКІСТЬ НЕФОРМАЛЬНОГО ЛІДЕРА УЧНІВСЬКОГО КОЛЕКТИВУ

Аналіз літературних джерел засвідчив, що існує багато визначень понять лідерства, неформального лідерства. Теоретичні засади проблеми лідерства стали предметом дослідження багатьох науковців, серед яких найбільш відомі такі, як-от: В. Берека, М. Братко, Л. Ващенко, Л. Кравченко В. Кремень, В. Майборода О. Пономарьов та інші. Проблеми формування і розвитку лідерських якостей, виховання лідерів різного віку присвячені наукові праці Б. Голоवेशко, Л. Кайдалової, В. Кондратьєва, І. Краснощок, Л. Сергєєвої, Н. Щокіної, В. Ягоднікової та інших.

Однак, ми визначили, що, незважаючи на теоретичне та практичне осмислення в психолого-педагогічній літературі проблеми лідерства та неформального лідерства, недостатньо уваги приділено саме проблемі відповідальності неформального лідера учнівського колективу.

До вивчення поняття відповідальності як риси характеру, як складника лідерських якостей зверталися М. Бастун, Н. Павлик, Т. Розвадовська, М. Савич, Л. Шкіль та інші.

Лідер – це людина, яка йде попереду. Лідерство – це організаційне керівництво, яке здійснюється лідером та включає в себе окріслення цілей,

планування, прийняття рішень, спрямування людей на досягнення певної мети.

«Неформальне» лідерство виникає на основі особистих взаємин учасників. Це званий характер лідерства. На відміну від керівника, якого іноді цілеспрямовано обирають, а частіше призначають і який, будучи відповідальним за стан справ у очолюваному ним колективі, має офіційне право заохочення та покарання учасників спільної діяльності, неформальний лідер висувається стихійно. Він не має жодних визнаних поза групою владних повноважень і на нього не покладено жодних офіційних обов'язків. Тому офіційний лідер, який обіймає керівні посади, не завжди буває найавторитетнішою людиною в колективі. Якщо ж керівник не буде одночасно і «неформальним» лідером, то людина, яка користується великим авторитетом у підлеглих, розштовхуватиме колектив. Ефективність організації та власне результативність діяльності впаде. Цілком може статися таке, що виникне конфлікт між формальним та неформальним лідером [1, с. 50].

Неформальний лідер набуває свого становища, домагаючись влади та застосовуючи її до членів групи, аналогічно до того, як це робить лідер формальної організації. Неформальний лідер має дві першорядні функції: допомагати групі у досягненні її цілей, підтримувати та зміцнювати її існування. Іноді ці функції виконуються різними людьми. Якщо це так, то в неформальній групі виникають два лідери: один для виконання цілей групи, інший – для соціальної взаємодії [5, с. 145].

Існує досить велика кількість визначень «лідерство» та «неформальне лідерство». Термін «лідерство» ми визначили розумне й осмислене використання влади для досягнення стратегічних цілей, а неформальне керівництво – явище, в якому індивід не має статусу «керівника» та не має відповідних повноважень, проте впливає на групу для досягнення різних цілей завдяки своїм здібностям, вмінням тощо. Неформальні лідери – це, як правило, індивіди, які завдяки спеціальному набору особистісних якостей, певній поведінці в групі та накопиченому досвіду займають особливе місце. Неформальне лідерство – це явище, яке виникає спонтанно і є свого роду ознакою єднання певної спільноти. Неформальні лідери зазвичай краще проінформані, вони мають здатність ефективно спілкуватися, легко комунікують з іншими підлітками та мають здатність легко впливати на поведінку однолітків.

Формальний лідер визначається посадовим статусом особи, неформальний – відносинами, що склалися в колективі. Завдання лідера в

колективі полягає у визначенні завдань і пошуку шляхів їх вирішення. Неформальні лідери здебільшого мають значний вплив на колектив підлітків. При цьому вплив неформального лідера на колектив підлітків може бути як позитивним, так і негативним.

Під відповідальністю розуміють обов'язки, здатність відповідально ставитися до роботи та справ у певній сфері. У психології відповідальність трактується як внутрішня саморегуляція і самодетермінація особистості, на основі ціннісної орієнтації, яка виявляється в розумінні причинно-наслідкового зв'язку власної поведінки та контролі своїх можливостей.

Відповідальність розвивається поступово, і в дорослому віці вона, як правило, є повністю сформованою, тоді людину можна назвати відповідальною [3, с. 25].

Відповідальне лідерство стосується не лише дій керівників, парламентів, урядів чи корпорацій. Йдеться про підготовку до прийняття важливих, важких і непопулярних рішень у надзвичайних ситуаціях. Крім того, мається на увазі не лише лідерство в процесі, а й спроможність взяти на себе відповідальність незалежно від ролі у вирішальний момент.

Відповідальність людини проявляється у ставленні до справи, самої себе, людей, навколишньої природи, речей, включаючи засоби виробництва. Ступінь її розвиненості є результатом особистісних зусиль, а також дії зовнішніх факторів. Відповідальна поведінка полягає не у тому, щоб взяти на себе якнайбільше обов'язків, які буде важко чи навіть неможливо виконати. Відмова від завдання, якщо воно не відповідає психофізіологічним та особистісним можливостям – прояв відповідальної людини, що реально оцінює свій потенціал. Нав'язування додаткових обов'язків, які не може виконати, є примус до відповідальності. Особиста відповідальність набуває соціального характеру, якщо завдання, до вирішення яких причетна людина, виходять за межі індивідуальних. На формування відповідальної поведінки впливають сім'я та заклад освіти [2, с. 9].

Відповідальне лідерство – багаторівневе явище, що залучає до себе окремих людей, групи та організації і полягає в прагненні до лідерської ефективності, етичної поведінки та поваги до всіх зацікавлених осіб, які мають відношення до організації, що передбачає дотримання базових економічних, суспільних та екологічних законів.

Часто неформальний лідер має такі особливості:

1. Здатність легко вступати в контакт з людьми;
2. Вміння концентруватися на увазі людей;
3. Здатність втілювати рішення інших людей.

У зарубіжній літературі пропонується розкласти поняття «відповідальне лідерство» на формули, де відображені ті галузі, перед яким відповідальний бізнес, а отже, й відповідає його лідер. [3, с. 26].

Отже, лідер повинен бути здатним ініціювати цікаві форми спільної діяльності, планувати шляхи досягнення мети, здійснювати розподіл функцій членів групи, значною мірою сприяти встановленню позитивної емоційної атмосфери групи, розвивати її громадську активність. Лідер повинен гостро відчувати відносини групи, мати здатність сформулювати ще неусвідомлену іншими потребу групи, тобто завжди спрацьовувати на випередження.

Список використаних джерел:

1. Алфімов Д. Зміст феномену «лідерські якості особистості». *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2010. Вип. 11 (64). С. 44–51.
 2. Нестуля С. Теорія і практика виховання лідерських якостей особистості: з досвіду роботи. *Матеріали II Всеукр. студ. наук.-практ. конф. Полтава : Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка*, 2010. С. 8–10.
 3. Романовський О., Серeda Н. Особистість сучасного керівника в аспекті теорії духовного лідерства. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2013. № 3. С. 20–27.
 4. Словіцька Т. Сутність феноменів керівництва та лідерства. *Університетські наукові записки*. 2010. № 3 (31). С. 306–312.
 5. Ященко І. Феномен лідера. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2003. № 59–61. С. 142–145.
- Науковий керівник: д-р. пед. наук, професор Ягоднікова В.В.*

Соловей Вікторія Вікторівна

студентка 3-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ НА ІНСТИТУТ ШЛЮБУ В УКРАЇНІ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ

Загальновідомим є той факт, що Україна, прагнучи вступити до Європейського Союзу, взяла на себе низку зобов'язань, одним з яких є